

Noile masuri pentru protecția consumatorilor în domeniul financiar - bancar: ce implica și cum se aplica

Peisajul legislativ din domeniul financiar-bancar se pregătește pentru o transformare radicală, conform celor două propuneri legislative majore care așteaptă implementarea.

Pe de o parte, asistăm la proiectarea unei preluări de către Banca Națională a României („BNR”) a atribuțiilor Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor („ANPC”) ca autoritate națională competentă cu protecția consumatorilor de produse și servicii financiar-bancare, anunțată de BNR în diverse contexte și concretizată printr-o propunere legislativă înregistrată la Senat pe 5 martie 2024. Pe de altă parte, o nouă lege privind protecția consumatorilor în ceea ce privește costul total al creditării și cesiunea de creanțe a fost adoptată de Camera Deputaților - în calitate de Camera Decizională, la finalul lunii martie și se îndreaptă spre promulgare.

Dacă vor fi promulgate, cele două proiecte legislative vor remodela modul în care consumatorii interacționează cu produsele și serviciile financiar-bancare.

1. Transferul atribuțiilor privind protecția consumatorului către BNR

În esență, transferul de competență este proiectat să se realizeze fără o modificare pe fond a conținutului sau a modului de exercitare. BNR urmând să preia și să îndeplinească toate atribuțiile ANPC în legătură cu produsele și serviciile financiar-bancare oferite de: (i) instituțiile de credit, (ii) instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi, (iii) instituțiile emitente de monedă electronică, (iv) instituțiile financiare nebancare, precum și (v) sucursalele din România ale acestor entități având sediul în alte state membre sau în state terțe care acționează pe teritoriul României, și (vi) agenții entităților de la pct. (ii) și (iii), înregistrate în alte state membre, care acționează în conformitate cu dreptul de stabilire și prestează servicii de plată pe teritoriul României.

Modificările propuse vizează, printre altele, protecția consumatorilor de produse și servicii financiar-bancare împotriva practicilor comerciale incorecte. Astfel, după adoptarea actului normativ, **consumatorii ar trebui să raporteze către BNR clauzele abuzive din contractele încheiate cu entitățile din domeniul său de competență.** De asemenea, **reclamațiile privind informațiile incorecte furnizate consumatorului** în etapa precontractuală ar trebui adresate BNR-ului, atât în cazul încheierii unui contract de credit, cât și în cazul încheierii la distanță a altor contracte privind serviciile financiare cu una dintre entitățile menționate.

Printre noutățile introduse se numără și regimul sancționator. Propunerea legislativă derogă de la regulile stabilite prin Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, separând competența de constatare a faptelor, care este atribuită agenților constatorilor împuterniciți în acest sens, de competența de aplicare a măsurilor și sancțiunilor, care va fi exercitată doar prin acte emise de guvernatorul, prim-viceguvernatorul sau viceguvernatorii BNR. Propunerea legislativă va fi supusă dezbaterii Parlamentului, cu Camera Deputaților în calitate de camera decizională, iar în forma actuală, presupune o perioadă de tranziție de 18 luni de la publicarea în Monitorul Oficial până la intrarea în vigoare, timp în care BNR își va organiza activitatea pentru a acomoda preluarea și exercitarea noilor competențe. Suplimentar, orice intervenție legislativă adusă atribuțiilor exercitate de Banca Națională a României presupune, în mod obligatoriu, derularea procedurii de consultare prealabilă a Băncii Centrale Europene.

2. Noua lege privind costul total al creditării și cesiunea de creanțe

Scopul principal al proiectului legislativ este impunerea unor **limite stricte privind dobânzile și costurile totale ale creditării**, legiuitorul român inspirându-se în acest sens din legislația celor 14 state membre ale Uniunii Europene care au astfel de restricții în vigoare de peste un deceniu.

Daca va fi promulgata, aceasta lege va introduce schimbari importante în ceea ce privește produsele de creditare oferite de instituțiile financiare nebancale, printre care creditele ipotecare și creditele de consum negarantate cu ipoteca imobiliară cu o valoare maximă de 100.000 lei și termen de rambursare de maximum 5 ani.

Noile prevederi urmează să fie aplicabile **inclusiv contractelor active** la data intrării în vigoare a legii, astfel ca, după promulgare, consumatorii care se vor regăsi în situația de a fi parte la un contract cuprinzând dobânzi superioare celor avute în vedere prin noua lege ori costuri totale care depășesc pragul impus vor avea dreptul să solicite revizuirea contractului de către creditor, să se adreseze instanței sau unei entități de soluționare alternativă a litigiilor. În cazul acestora, precum și a contractelor aflate în maturitate, cu întârzieri la plata de cel mult 60 de zile, plafoanele stabilite se vor raporta la soldul rămas de rambursat.

Noile limite aplicabile dobânzii anuale efective („DAE”) vor fi stabilite:

- €€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€ la cel mult 8 puncte procentuale peste dobânda la facilitatea de creditare practică de BNR pe piața financiar-bancară internă, pentru creditele ipotecare pentru investiții imobiliare;
- €€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€ la cel mult 27 de puncte procentuale peste dobânda la facilitatea de creditare practică de BNR pe piața financiar-bancară internă, în cazul creditelor de consum.

În cazul creditelor de consum de o valoare mai redusă, noua reglementare aduce limitări suplimentare, aplicabile în funcție de valoarea creditului, astfel:

- €€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€ în cazul creditelor de consum în valoare maximă de 5.000 RON, costul total al creditării nu poate depăși 1% pe zi;
- €€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€ în cazul creditelor de consum cu o valoare între 5.001 RON și 10.000 RON, costul total al creditării nu poate depăși 0,8% pe zi;
- €€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€€ în cazul creditelor de consum cu o valoare între 10.001 RON și 25.000 RON, costul total al creditării nu poate depăși 0,6% pe zi,

iar în toate cele trei cazuri, valoarea totală platibilă de către consumator nu poate depăși dublul valorii totale a creditului.

În consecință, consumatorii vor trebui să acorde atenție sporită termenilor contractuali pentru a distinge costurile, comisioanele, primele sau celelalte accesorii ale creditului care ar putea, în realitate, să ascundă dobânzi excesive și să semnaleze acest aspect.

Creditorii cărora le este solicitată adaptarea amiabilă a contractului vor fi **obligați să transmită o propunere de revizuire** în termen de maximum 30 de zile de la primirea solicitării, ținând cont de situația financiară a consumatorului, inclusiv din perspectiva gradului maxim de îndatorare, întrucât refuzul explicit al cererii de revizuire a contractului sau întârzierea cu mai mult de 45 de zile a răspunsului oferă consumatorului dreptul de a se adresa instanțelor judecătorești cu o cerere de adaptare judiciară a contractului. De asemenea, considerăm că inclusiv un refuz implicit, materializat printr-o propunere de revizuire în mod evident nesatisfăcătoare din perspectiva consumatorului, poate sta la baza cererii de adaptare judiciară.

Suplimentar, în procedura judiciară, consumatorul poate obține suspendarea efectelor contractului sub condiția obținerii, în prealabil, a unei decizii a Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului prin care să fie constatată depășirea plafoanelor legale.

În ceea ce privește entitățile care desfășoară activitatea de recuperare a creanțelor, acestea se vor afla sub interdicția de a percepe de la debitori o sumă totală care să depășească cuantumul creanței de la momentul încheierii contractului de cesiune, certificat de creditor la momentul încheierii acestuia, incluzând orice cheltuieli legate de recuperarea creditului (inclusiv cheltuielile cu executarea silită). Mai mult decât atât, cuantumul creanței trebuie să cuprindă toate costurile cunoscute de către creditor, prezentate consumatorului în format scris și

defalcate.

Proiectul se afla în etapa promulgării, astfel ca, în lipsa unei sesizări a Curții Constituționale de către Președinte cu o obiecție de neconstituționalitate, schimbările legislative vor intra în vigoare la 90 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial.